

inkawxan ni lkawtas maku'

祖父的憂慮

賽考利克泰雅語 | 短篇小說
ke' na Squliq Tayal |

創作理念

pinqzyuwan ka “inkawxan ni yutas” qani ga, giway yaqu ginlu maku' lkawtas musa' lmasay lhlahuy ru knita' myan na rawziq ru wal skngihuy inlungan ni lkawtas. ta kwara' qu wal s' nkux ni lkawtas ga, kruma' ga wal ta' rima' baqun na' sa mqyanux na' qu yutas. qutux qutux kawas ga ini' ta' hngawi mwah tmzyaqih na sn'yal bayhuy ru qwalax; kruma' ga, wal ta' baqun squ babaw hinqilan ni lkawtas maku'.

mucing sawni' ga mtzyul kawas qu pinshriq ni lkawtas la. ana ga, nyux ini' hngaw mwah smilay Taywang na' qu sunu'; lnglungun qu inkawxan ni yutas sraral ga, balay

nya' . nanu' yasa qu nyux maku' sbiru' na kay' 'Tayal kwara' zyuwaw kasa. kwara' qu pinsaysyukan myan mkal ki yutas ga nyux maku' s'inblaq miru' kwara'. aki' baqun na kinbahan qu zyuwaw sraral, ru aki' naha' baqun maha minhswa' qu rrggyax na Taywang squ kawas nasa. qutux uzi' ga, misu qani ga pzyux balay qu wal msbah qu kay' na 'Tayal misu qani la. aki' naha' stkahul squ binrwan qani mqbaq squ bzyaqan kay' ru spzyang tuqi nqu kay' na kinbkaysan; aki min_gyut mksawbih qu kay' na qutux qutux qalang, ru kana ta' pstwahiq.

張國隆 Bawnay Laysa'

新竹縣原住民族部落大學泰雅語講師
 台北市原住民族部落大學泰雅語講師
 教育部原住民族語文學獎入選
 第三屆翻譯文學獎

在「祖父的憂慮」這篇小說裡，敘述的是我自幼跟隨祖父進出森林時的親眼所見而引起祖父憂慮的事情；而老人家所憂慮的事情，有的在他老人家生前就每年不斷地在發生，因為每年的颱風、豪雨、地震所帶來的災害；有的是在他死後確實發生了。

如今，祖父雖已離開近三十年，但台灣每年的天然災害仍然經常在發生，不得不令我佩服祖父當

年的憂慮確實是真的。所以把這些往事用族語寫成小說，並把當時我與祖父的對話忠實地以族語記錄。一方面讓後代子孫了解歷史、了解台灣這塊土地的當代遭遇；並能從小說中認識且學習族語。特別是對於近數十年急遽變化中的泰雅語，能夠開啟一盞明燈，能夠做一番比較，從而能夠了解更多的傳統詞彙、語法及正確用語。讓日漸歧異的各地方言能夠透過溝通，了解而縮短彼此的差異。

賽考利克泰雅語

ke' na Squliq Tayal

短篇小說

入選

inkawxan ni lkawtas maku'

mpusal msyaw kawas hinqilan ni lkawtas maku' la. ki'a cyux minblaq mqyanux kya babaw kayal. ki'a cyux si psaysyaq mkita' ru mklahang ki kwara' kinbkaysan. ru ki'a ungat qu pinszyuwan ru ungat qu inkawxun naha' la. wal izyan nasa smbil kay' qu kinbkaysan na 'Tayal maha yutas, "aring su' kin'lqyan si glu squ gaga' na kinbkaysan. ru ini' su' hiriq sa gaga'. ru lawkah su' mtzyuwaw. minblaq mlahang qutux ngasal. smbilaq squliq ru mrraw ki kwara' glglu ga, tayhuk qu ryax tninun su' lga, musa' su' minblaq krazyas hawngu' 'lyutux. ptayhuk su' sa 'tuxan. nn_gawn su' kya na kinbkaysan ta'...."

tlhuzyan qu lkawtas maku'. izyat minkzyamil krayryax. ana knwan, ana musa' inu' ga, ini'

pkzyawpun qruzyux zyawpun. kinbaq maku' lkawtas maku' ga, ms'su' na nbkis. qngzyat mtzyuwaw. gmalu' ru si grrhu mlahang gaga'.

skita' squ kusik tukung bniru' na Gipun sraral ga, minshutaw sa kawas 1897. tmrang squ misan mwah mlahang Taywang qu Gipun. maha ni mqyanux na' misu' qani ga aki' kbhul ru mpusal cyugal kawas nya' la.

blaq balay hi' nya'. kinbaq maku' ga izyat minrawrwa' mxa-yal. ana squ hmzinas mqiru' pgan msyaw kawas nya' ga, izyat saku' mnung maha kinzyap na m'atu'. izyat saku' mnung t'asi uzi. lawkah balay qu hi' nya'. mqiru' pgan m-spat kawas ga, wal si thayhway mskyut sa inbyan nya'.

m spatul kawas pin_glgan myan. pzyux qu wal nya' spcbaq kuzing. aring squ gaga' na qn-xan 'Tayal. gaga' na ppqumah. gaga' na tmrgyax ru gaga' na mlahang qutux ngasal.... ana qu maha ssawn su' nanu' mlahang qbuci' su' i pstnaq su' qsinu krahu'? ru kklahang su' squ hi' su' uzi ga ini' nya' zngi pcbaq krayryax. pzyux balay pincbaq nya' kuzing.

minxal ga, rasun saku' tm-tqinu lhlahuy ni lkawtaws maku'. ki'a saku' mawpu mspat kawas kya la. atu' mawpu cyugal ryax lga, mawsa' saku' sikeng na ''awsa' maku' mqwas biru' raygak la. zik na 'kahul myan ga kyalun saku' ni yutas maha, "hala ta' tmtqinu rgyax ha, gglu su' musa' su' sikeng na raygak...."

yasa qu rima' wal ttun na Kokuming sexu' qu qqhuniq ka minnaki' lnglingay qalang myan ru qqzyunam myan ka maysawbih hizya' la. siki si sami usa' squ lhlahuy ka izayt nya' cintwan na'.

ga twahiq balay wah! mkrusa' sami mhkani' ga, thkan myan qu qzyunam na kinbkaysan myan sraral. cyux sa suru na Papak la! yasa qu nangi' na kya cikay qu mintgazyaw na qhuniq ka mutux hbk'an na tqinu'.

tayhuk sami squ mma' ru bay'nux cikay nqu rgyax kasa lga, s'alax myan qu pnanga' myan ru t'aring sami tmatak la. ini' baqi maha mawsa' sami pira' ryax sqani na'. gi pnaga' sami qwalax na'. yalaw gi smilay tqinu rgyax hizya' ga, siki strang squ smn'yal qwalax ga slazyun qu balung ga mutux hmbku' qu tqinu.

tmasuq sami tmatak lga, musa' saku' tmqhuniq ka pnhun myan la. siki pzyux qu 'nutu' myan qhuniq gi ''axi squ tqinu ru pphapuy uzi. ulung blaq. izyat 'nwahan na squliq misu qani qu rgyax qani. ru pzyux qu ggalan qhuniq mkzyay. smka' maku' ryax lga, pzyux 'nutu' maku' la.

baq balay mita' kayal qu l-kawtas maku'. gaygbyan nqu cinhkan myan lga, kmal yutas maha, "mawsa' sn'yal qwalax sasan ki. krwak cikay phapuy ru kinnama' ta' lga, msgazya' ta' musa' mnaga' qwalax smilay balung la. ru si ta' ptbuci' maras sbil. kana ta' hutaw ryax mtbaybzih mwah kryax tatak la! aki' pzyux cikay 'nwahan ta'. uzyay ta' mwah squ twahiq qani." ini' balay kbrus kay' ni yutas. zik na slwan lga, t'aring balay sn'yal qwalax la. ru glgan nya' sbayhuy. yasa balay qu blaq slazyen balung. si saku' pkinhayhi' phapuy. ru kinnama' sami lga, si sami ptbuci' mtgwaywaring maras sbil ru 'mumuk kapa'. ru msgagay sami musa' mtbuci' smilay balung la. yasa si myan 'mgan bayhuy ru qwalax smilay balung. izyat saku' minrangaw ana cikuy. msbzinah saku' tatak sa gaygbyan lga rima' nyux mnahu' ru phapuy qu yutas hizya' la. si saku' qrqarus. ru kyalun saku' ni yutas maha, "ihi' lxa kwara' qu lukus su' ru bawqi' cikay ha. ru

qzyani squ bngang maku' qara' na qhuniq ka nyux bngang na puniq. izyat pkznga' mkzyay. n'aws tksyu ha. ru ihi' palah cikay. kana su' kyapi na m'atu'." gmalu' balay 'laqi' qu yutas.

mhuqil kwara' pinhapuy ni yutas lga kgabi' sami la. kgabi' sami ga pqutan saku' ni yutas maha, "pzyux balung snilay su'?" syukun maku' maha, "pzyux ay! yasa izyat saku' minrangaw smilay. ana smn'yal qu bayhuy ru qwalax ga izyat saku' minhgaw. ana sbil ga wal maku' ini' niqi. gi bhzyagaw ta' qu bayhuy ru qwalax maha saku'." "ha~ a?" mnkux qu yutas la. "izyat su' kinryax ga? ay~ ay! nanu' su' lasa la? baqa blaq ini' su' qaniq la? blazya ini' ka mkzngta' su' sa lhlahuy qani lga halan misu' mulu inu' la? ru aki' misu' hswa'un la?" glgan cikay ms'ang ni yutas qu kay' nya' la. syukun maku' kmal yutas maha, "laxi' 'nkux g tas. snpung maku' nanak qu hi' maku'. ana uzi' ga, lmnglung saku' maha blazya' ini' ka rmwak mswat qu

qwalax lga, nhriq qu ryax ta' sawni' la. maha saku' lmnglung. k-mal lawzi qu yutas maha, “ana qu 'yan nasa ga, mn'aws pslhbun cikay. ini' kayni' maniq cikay ga smru' cikay insuna'. laxi kzyan nasa babaw nya' lki! zngyay su' kay' ni yutas ga?”

ana sami m'uy nqu innusa' myan 'mimaw qwalax smilay balung sa qlyan sawni' ga, kin_gabi' sami ru mswat uzi qwalax la. mhngaw sami cikay ha, ru kmal yutas maha, “hala ta' qmbuzyang cikay yapit tay hasa ha. rramat ta' sasan.” aw' baq sa rima' nya' inwahan smksa' qu qinniqaan na yapit squ tmasuq smilay balung la. “aw', cila.” sawn maku' smyuk qu yutas. “si ta' ptbuci' maras rintu' ki. bing isu' patus.” maha qu yutas. ru si saku' tpucing suru ni yutas. gi nanak hya' qu baq tuqi. ini' maku' baqi qu hhalan qmbuzyang kuzing. tayhuk sami squ lingay na kintan ni yutas ka hnutaw na qinniqaan na yapit lga, hayhagun saku' ni yutas maha, “syang ki, ki'a nyux maniq

qu yapit la. skuy tutu' qu patus ru bqan saku'.” snyan maku' tutu' qu patus lga sbiq maku' yutas la. plagan myan qu nniqaan bway na yapit lga, si kta sazing qu yapit cyux ini' qbaq ryax maniq bway na qhuniq. tmnga' sa rintu' qu rawziq na yapit ga, maymaw mtalah qu rawziq nya'. lpngun ni yutas qu yapit. pax~ maha qu patus lga, si glu mshutaw qutux yapit la! “hali magal wah.” maha qu yutas. plagan maku' na rintu' qu kinhtagan na yapit. misu balay ga 'lwan maku'. “yapit plqwi' g tas.” sawn maku' qu yutas. “plqwi' kwara' qu yapit tay runi hizya'. gi wwagiq qu rgyax nyux ta' wahan qani la. ini' tayhuk sqani qu yapit mtalah hizya' la.” kmal lawzi maha, “tkura' sa kala' qu yapit ru mhngawa ta' cikay ha. n_gaw ta' cikay qu qutux wal kawxun qasa ha. m'uzyay lga m-mgwah maniq na'.” tkrawn maku' sa kala' qu yapit lru tsyahaw saku' sa puqing na qayparung mhngaw cikay. cyux 'myu sa tutu' na patus qu yutas hizya'.

ini' baqi sa ki'a ktwa' kinbsyaq hinngawan maku' lga, "pax~" cyux matus qu yutas la. mnkux saku' ru mttuliq saku' la! "wal su' bun la?" pqtan maku' qu yutas. "wal mshutaw la! hali hmkangi' ha." maha qu yutas. milaw saku' rintu' ru halan maku' hmkangi' qu bnu' nya' yapit. aw' baq ini' huqil na' qu bnu' ni yutas kasa. cyux hlay hlay hmkangi'. aw' cyux bun sa qba' qu yapit kasa ru aki musa' mkaraw sa qhuniq lawzi. si maku' ihi' hali smilay ru galun maku' la. krahu' qu yapit kasa. "cila la, hala ta tatak la." maha qu yutas. kyalun maku' maha, "musa' ta' la? izyat ta' twangan cikay lga?" kyalun saku' ni yutas maha, "ini' ps'ryali qu hway na yaba' utux." magal ta' sazing lga yasa la. nway l'i kya cikay qu sramat ta' ru nbwan ta' ayang lga hmzinas kinblaq la. ana nanu' ga ini' ps'ryali. suqun su' smbu' lga nanu' qu wahan su' rmamat babaw nya' la? ana k'man, ana bway qhuniq, ana qqsinu .... thazyan cikay. ini' si suqi magal.

sthay cikay qu nyux tpucing. baqun su' lga?

Inglungun maku' qu kay' ni yutas. wal si kikil tunux. balay kay' ni lkawtas. "ana nanu' ga ini' ta' ps'ryali. sthay cikay qu 'nyal t- pucing." ana mucing sawni' ga ini' maku' zngi na' kay' ni lkawtas.

tayhuk sami tatak lga kyalun saku' ni yutas maha, "szyuki qu bnu' ta' yapit ha. bwak ru niqaw ta' qu qsahuy nya'. aki' skhawr."

mnahu' saku' ru krahu' puniq lga szyukan maku' qu yapit la. suqun maku' smazyuk ru bwakun maku' qs'un maku' magal qu qsa- huy nya' ha. ru inblayqun maku' qmwax. hnawbing maku' lga st- mwan maku' ru sbiq maku' yutas la. s'ubus nya' sazing nanan qu hnawbing maku' gyus na yapit lru, kmal maha, "'m, blaq balay sp- khawr qu qsahuy na yapit hizya' wah! wal si kblaq qsliq. ni~, isu' la, uzyay su' mwah gmlu yutas."

blaq balay niqun qu qsahuy na

yapit! kmal lawzi yutas maha, “baqun su’? skblaq na lhbun ru tmwang rngu’ qu qsahuy na yapit ay! yalaw gi ini’ ’bzyaq rhzyal hya’. giway yaqu baybway ru abaw na blblaq na qhuniq qu niqun nya’. musa’ m’imaw sa qsahuy nya’ ru prazyun na kwa’ nya’ lga, mzyay’a su’ na blaq na ’iyu la! niqun ta’ lga, sklawkah na hi’ ta’ la. ktan su’ yutas ga, ana mpitu’ pgan msyaw kawas maku’ ga ini’ saku’ si nhmut mxazyal. nanu’ yaqu qqaniq maku’ qsahuy na yapit.”

misa balay wah! izyat saku’ balay mnita’ yutas mxazyal. ana m’atu’ ga ini’ saku’ qbaq maha knzyap uzi.

ki’a sami mkspat kya lhlahuy lga kmal yutas maha, “halay ta’ gmuzyaw qu snilay ta’ balung ha. ktay ta’ hbku’ na tqinu. kbaqan ta’ maha atu’ pira’ ryax ga mawsa’ baqun lmamu’.” ru kmal lawzi maha, “pinbaq ki. sbaytaq pucing, gi mutux blaq niqun na ngarux qu tqinu. bali baqun pstnaq su’ ngarux

ga pshbyaci qu pucing. pawngan nya’ hngzyang na baliq ga mutux nya’ pgyaran. yalaw gi smbasi’ nya’. zngyay su’ ki?”

msgagay sami ru si sami ptbuci’ musa’ gmuzyaw sa snilay myan nanak. ta~ la~ gay rngu’ hmbku’ na tqinu. pzyux balay wah! kwara’ qu snilay maku’ ga cyux si ps’uni hmbku’ na tqinu. pqasun balay mita’. suqun maku’ gmuzyaw lga, maymaw saku’ si psaysyaq musa’ tatak. “hmswa’ wah snilay su’?” pqutan saku’ ni yutas. glgan maku’ gmnaw’ maha, “hazi ta’ izyat kaykwa’un lmamu’ wah, talagay kinpzyux hbku’ nya’.”

“yan nasa uzi qu innwahan maku’ ay!” pinzzimu’ kmal uzi qu yutas. “mktzyu’ lga in_gyutaw ta’ lmamu’ la. ana ga, izyat ta’ pqtnaq ssangi’ qu ’nutu’ ta’ qhuniq wah! musa’ sami tmqhuniq lawzi. ru spazyat qu libu’ kinbalay myan” ka ’xyan tqinu. ru nmawn myan hmakut qmasu spazyat intwan qu qhuniq. aki’ blaq pcyuwagan maha

sami.

tayhuk qu ryax ka sinpangan ni yutas lga, mgzbuq sami knama' ru msgagay sami musa' Imamu' tqinu' la. snpung maku' ga mawsa' maku' inzmalun mpanga na zqbun qu atu' maku' hizya'. mawsa' inprawn ni yutas hizya' ga ini' maku' baqi. gi izyat maku' innwahan mita'.

yasa izyat saku' minrangaw Imamu' gi mqsuqi' ta' lga, izyat ta' tmsuqun Imamu' kira' kwara' la maha saku'. yasa si saku' lamu' lamu' ha. ru s'utu' maku' kwara' ha. suqun maku' Imamu' lga t'ringun maku' mpanga' ru aki' in_gyutun smatu' sa tatak la.

si maku' balay pbbi' mwaring qu tqinu gi aki' ta' ini' kznga' hkutun maha saku'. blaq gi ungat izyal qu mkrkyas tuqi sintqyan maku'! mzyunaw kwara'. ana ga, z'usu balay qu pnanga' maku'. yalaw gi mhuziq qu tqinu. ulung blaq mtlaylawkah qu hi' maku'.

sawbih saku' ptayhuk tatak lga

pawngan maku' kya hngzyang cyux maha “plak~ plak~” . izyan balay na cyux mhuv qaraw. s'alax maku' qu pnanga' maku' zqbun ka cyux ps'nan tqinu. ru inblayqun maku' minpung. cyux ini' hngaw maha “plak~ plak~”. ga ini' kta' na rawziq. hwagan maku' maha', “ima' su' ? ' tayal su' ?” musa' saku' tayhasa cikay lga, si kta qu yaya' na ngarux nyux mtqayqawh mbzyaq mkahul babaw qhuniq. cyux maki' tay puqing na qhuniq kasa qu sazing uzyuk nya'. aw' baq sa s'usa' nya' mkaraw babaw qhuniq mhuv qara' na ka cyux mkbway. ru aki' nya' sranga' squ uzyuk nya'. ki'a saku' nya' sawkan lru si 'raz-yas mbzyaq aki' saku' nya' wahan hmawr la. si saku' ini' pssyuk mgyay tay mkrazya'. haylaw balay qu ngarux kasa. sawbih saku' nya' shngan la! si saku' payr~ payr mqzinah... , si t'aws mhtuw tunux maku' qu kay' ni yutas maha “htuq pucing...”, shngaw maku' ru pshbyatun maku' qu pucing ru “gi~ giq~ gi~ giq” sawn maku' psgrgur

qu pucing. si kta wal balay si pssyuk mgyay qu ngarux la. hazi nya' balay smbasi qu hngzyang na pucing. “wix~” maha saku' . “ulung balay pinsbaqan ta' ni yutas. sawbih saku' nya' niqun la!” ' baynahun maku' gmlu qu pinbhzyagan myan sa ngarux sawni'. ru ini' maku' hngawani' maha “gigiq~ gigiq~” qu pucing. aki' musa' mgyay twahiq qu ngarux ka wal smlsul uzyuk maha saku'.

baqun maku' maha ki'a wal mgyay twahiq lga, halan maku' mpanga' qu tqinu ka 'nalax maku' sawni' la. tayhuk saku' tatak lga, yasa qu yaqih la! si kta qu tatak wal pkhwahun na ngarux la. ana bwax ru ana kluban ka cyux syan thay mami' ru rramat lga, wal niqun ru wal kn'un la. “talagay, phswa' ta' la? nanu' qu niqun ta' mktaytzyu' qani la?” maha saku' nanak. ini' kbsyaq lga tayhuk uzi qu yutas la. spinqzyu' maku' qu pinstnaqan myan sa ngarux sawni'. ru kyalun maku' maha, “wal niqun na ngarux kwara' bwax ta' ru rramat ta' la.

ana tatak ga nyux nya' pkhwahun la! phswa' ta' la? nanu' niqun ta' la?” si thayhway smyuk qu yutas maha, “nway l'i mqyanux ta' la. baqun hmkangi' qu nniqun hizya'.”

balay, maki' qu insuna' ta' na' ga, thzyazyun ta' mulu qu nniqun hizya'. maha ni izyat yutas qu pinsbaq kung maha sawn nanu' smawsaw qu ngarux ga, aki' saku' nya' wal niqun la!

minxal uzi sa misan saku' baq inlungan lga, ki'a saku' zmagal kawas la. rima' hmzinas mtzyu' pgan kawas ni yutas la. qutux qu qs'un maku' smi' sa tunux ga, kya qutux ryax sa tmrang qmisan ka mengsuy ru smzyawkay ru mz-yulung. ghzyaq balay ryax kasa. malah sami tatak. mthzyuk saku' bih ni yutas rmwang qba' maku'. pcinun kgiri' qu lkawtas ru nyux tmaq qwazyux. ga nyux saku' nya' ssuling sayhuy. wi tmaq qwazyux, ru wi mrmiray sayhuy ka snuling nya' kuzing. maki' tay hasa myan cikay qu lk'aki' ki lk'aya'. smxu'

trakis ka kkgbyun myan qutux ngasal. wi saku' tun ni yutas maha lamu' qu syup na tnaqan qwazyux. ru blngan sa babaw na puniq ma. wi saku' nya' spqwas. ana ga, 'laqi' saku' izyal na'. ini' maku' baqi qu wal bzyaqan kay' na pinqwas nya'. kruma' i shngaw nya' cikay qu tninun nya' ru rmuruw squ qhawtul puniq ga, mutux saku' nya' gbawn ru qmilis sa sayhuy ru sranga' nya' kuzing. blaq balay niqun qu snuling nya' sayhuy. strang squ mkilux ru maymaw sghilux i niqun qu sayhuy ga wal si khlhul kwara' qsahuy. blaq balay qsliq. ana mucing sawni' ka hmzinas mtzyu' pgan kawas kinbsyaq na' ga ini' maku' zngi na'. sgalu' saku' balay ni lkawtas. pawsun pqwas biru' hugal ni lk'aba' ki lk'aya' qu qqbsuzyan maku' ga, nanak kuzing qu qrqan nya' pqwas biru' gaku' na bih qalang myan.

t'aring saku' mqwas biru' ga, innwahan saku' smatu' gaku' ni lkawtas. aring ngasal myan ru tayhuk gaku' ga sazing tmucing

phkngyan. twahiq cikay. minpusal mqwas zngta' sa kin_gbyan na "awsa' maku' gaku' ga, tliqun nya' lk'aki' la. pawngan maku', cyux nya' kyalun lk'aki' maha, "ihi' pzyani knmawn ni Buya' ka mawsa' gaku' ha. baqa blaq ini' pknma la!" s'usa' nya' mnnama' mnahu' qu lupung ka pphpuzyan ni yaki' lru wal rmhaw pucing hya' la.

kinnama' sami lga, smbaytaq pucing yutas ru kyalun nya' yaki' maha, "mawsa' sami lki!" pqutan ni yaki' maha, "aw su' musa' smatu' 'laqi' gaku' rwa, nanu' mlxan su' smbaytaq la?" "ay, ay, baqun su' qu pstnaqan tqtuqi ga?" maha qu yutas.

mlhani' smbaytaq aring nya' sraral. yalaw gi pzyux qu paris pstnaq naha' tuqi sraral. ru smnhnga' squ mgaga' na'. ana uzi ga, ini' baqi qu pstnaqan qsinu ru mqu' tqtuqi. nanu' yasa qu ana musa' inu' i mshriq ngasal lga, ini' zyungi' smbaytaq la. izyan nasa kwara' qu mlikuy na 'Tayal sraral hizya'. ru

ini' alax mpanga' tawkan uzi.

halan saku' nya' smatu' gaku' ga yasa ini' nya' l'xan qu qba' maku'. mngungu' kktakuy maku'. kyalun saku' nya' maha, "usa' minblaq mqbaq biru' ki. laxi pruy' squliq. si inblaq mung kay' ni sinsi. laxi 'rawi'. tmasuq simu mqwas lga laxi 'rangaw tuqi. si bhzyaw mwah ngasal. mhngaw simu lga, hala ta' smi' tlnga' ru rahaw la. aki' kya niqun ta' . ru aki' wi s'aras cikay ni yaya' su' qu qqbsuzyan su' ka cyux mqwas biru' hugal. siqan naha' ini' wi talam cikay kruma'." gmalu' balay 'laqi' inlungan ni yutas. nanu' mhngaw qu pqwasan myan gaku' i zik psmyanan plmukan ini' ga hngawan ska' 'bagan lga, mutux saku' nya' rasun qmbuzyang, tm-rahaw, ini' ga smi' mrusa'. kru- ma' i babaw kinryax nqu skan ryax ga, mutux nyux rima' mtway- waring ru qmuzi' huzil mnaga' kuzing la. tayhuk saku' ngasal lga mutux saku' nya' ptqqawhun maha, "ihi' ktngi' maniq. musa' ta' qmbuzyang kira'." minnaniq saku'

lga mutux sami' mkahul la. musa' sami lhlahuy nqu lingay qalang myan. mutux saku' nya' phluzyan huzil. kruma' i mzyunaw qu tuqi ga ppngan saku' nya' patus smlhani' kuzing.

qutux qutux 'awsa' myan rg- yax ga mutux minblaq mphaw ki yaki' ru yaba' ru mmama'. siki ungat qu nyux paymumu' qsahuy na qutux ngasal ga blaq qu innusa' rgyax. yasa qu gaga' na 'Tayal hizya'. ru mzyup sami lhlahuy lga mutux saku' nya' kyalun maha, "laqi', thzika' ta' ru aki' ta' taygalu' cikay yaba' utux kayal ha. aki' ta' nya' biqan qawzyat. kwara' qu qzyunam ru qqsinu ru kwara' nyux babaw rhzyal qani ga, hway na utux kayal kwara'..." tmasuq taygalu' lga mutux saku' nya' kyalun maha, "ana knwan, i mzyup ta' lhlahuy lga laxi hzyapas lki. si ps'su' qu inlungan su'. laxi hmut tquci', laxi inpyang t'asi, laxi hwaw, laxi hmut mhuhuniq. ana kya qu bnu' ta' ru tniriq ta' ga ini' ptsaw. yasa qu gaga' na mwah mzyup qzyunam.

sraral ga mtasaw balay tngan qu rrgyax myan. kwara' qzyunam ga, pins'unan na qhuniq krahu', izyan na bsyal, tgbil, rknus, baruh, skaru' ru hazyung ru qayparung . . . . blblaq ru mrayrhu kwara' qu rhzyal. ana mwah bayhuy krahu' ini' ga m'unu ga, ini' si mma' msluhi qu rgyax ru hmawr qu qsya'. ana knwan ga ini' nbah mqlih kwara' qu 'r'uru. mtasaw balay qu qsya' na llyung. ana musa' lmawsay 'n'inu' ga ini' 'nkux na nnbun ru paybulan qsya'. pzyux qsinu gi ini' pskyut nniqun naha'. ru pzyux qu halan naha' tmawra'. pzyux qu grgiri' ru ttqinu ru papak uzi. ana knwan i musa' ta' lhlahuy ga ini' 'nkux na nniqun.

minxal qu tmasuq sami l-mawm pinnyangan lga, musa' sami mllaw mrusa' suru' na Mawgil. mqawyat sami cikay. z'usu qu pnanga' myan. mintta' sami b'bu' na rgyax lga mhngaw sami cikay. blaq balay tngan qu rrgyax ru qqhuniq. si psaysyuw mwah mqwas ru mstawput ru mlaka' lnglingay

myan qu qqbhniq. s'alax myan qu pngnga' ru thzyuk sami sa mintgazyaw balung lga, "wix! ta--la--gay kinblaq qsliq!" maha qu yutas ru kmal maha, "shngaw cikay qu zyuwaw qmazyah ru mwah mlata' lmawsay cikay sa qzyunam snbil na kinbkaysan ga blaq balay qsliq. ru zngyan kwara' qu kin' bkan mqumah. izyan qani ka skahul b'bu' tmnga' rrgyax ru yulung plqwi' ru llyung mtasaw ga, wal si klhbaw ru mzimu' qu inlungan."

ryax kasa ga ki'a mqiru' kawas maku' la. rima' saku' nya' skbalay buli' ru scinun saku' nya' tawkan. ru kala' ka ppngan maku' qayqazya' ru tniriq la. hnghungun nya' qu kala' ka pnanga' maku', ru galun nya' ngahi' ka snuling maku' sa zik slwan sa pkahul sami tatak. giwan cinsbil myan. ru galun nya' uzi qu btakan ka cyux tkran zinkani' na yapit ru bhut ka thay myan qiniqan sgbyan.

"aki' ta' pslhbun cikay ha."
maha yutas.

yasa qu tmrang tmutu' qhuniq na' kwara' rgyax Taywang qu sexu' na Cyukok kokuminto ka minkahul Cyukok mwah mgyay Taywang. kya qu thkan smtuqi ga, wal halan na kikay krahu'. ru wal nya' ini' pinbaqi ana cikuy kmihuy qu rgyax. tmasuq msluhi ru mpangih kwara' qu rrgyax! kya qu ini' thki musa' smtuqi na kikay krahu' lga, hluzyan nya' ryulung ru stqyan nya' tuqi na raysya' la. kwara' qu tgbil, bsyal, rknus, skaru', baruh, hazyung ru qayparung ka maymaw hzyuci' na qqhuniq ga, wal nya' si tmsuqi tmutu' sa ki'a mtzyul kawas kasa. qmihul nqu awsa' nya' "hangko tayrik".

tmrang maniq sami ngahi' squ mhngaw sami b'bu' rgyax kasa ga, cyux tmutu' qhuniq babaw llyung ka zik hinngawan myan qu sayhu' na ptutu' qhuniq. si pngpawngi qu hngzyang na hrhir kikay. cyux mtgazyaw qu qhuniq ka tnutu' naha' ga maymaw maha plak~ plak~ hngzyang nya'. si baqi sa pzyux qu qhuniq wal nya'

phgun. maymaw sambasi' pawngan. ana myan skahul sawbih ini' ga twahiq, tngan' qu cintwan qhuniq ga wal si kngihuy inlungan. giwan wal glaqan kyahil qu rgyax ka minmtasaw. misu balay ga, wal si k'uy inlungan ni yutas. s'alax nya' qu ngahi' ka ini' nya' suqi maniq na'. si baqi sa ki'a cyux mxayal inlungan nya'. kmal maha,

“zngazi qu rhzyal ta' ki. isu' ka musa' bsyaq mqyanux ga, sshngan su' na' qu kay' maku' qani.” ptungan nya' qu tutuh nya' ru 'mubuy kmal lawzi maha,

“naga' gaw! kta qu nyux ini' pinbaqi ana cikuy na minkahul tayhasa na wsilung qani ki. nyux ini' pinbaq tmutu' qhuniq ru si pinhayhmut kmihuy rgyax nqu ggalan nya' qhuniq ga, izyat pnaga' bsyaq. mwah bayhuy ru smn'yal qwalax lga, psmasuq msluhi kwara' rgyax ru mmgwah hmawr la!” pstbkwan nya' qu tutuh ru kmal lawzi maha,

“nhriq kwara’ qu qqhuniq ru qayparung ka maymaw qthuy ru hzyuci’. uzyay lmagu’ na kinbkaysan aring sraral. yasa wal ini’ thazi ana qutux. musa’ maki’ inu’ kwara’ qqsinu ru qqbhniq la? nanu’ qu zzngazyan na kinbahan babaw nya’ la? qmisan i mtkzyay lga, pin_gyut mqlih kwara’ ’r’uru. ru ptqhnga’ ta’ na qsyas’ nniqun uzi la!”

ini’ balay kbrus kay’ ni lkawtas. ini’ tayhuk sazing kawas babaw nya’ lga, mwah qutux qu bayhuy krahu’ ka sawn “Kolori’ (1963.9.12)” . mktzyu’ qu yasa izyat minrangaw smn’yal qwalax nya’. maymaw sami ini’ qbaq musa’ gaku’. wal mshriq qu bayhuy ru msiwat qwalax ru musa’ sami gaku’ ki mmincway maku’ lga, wal si kzyaqih ktan qu tuqi ru rrgyax. pzyux qu wal msluhi. tayhuk sami gaku’ lga, baqun maha wal hawrun na sunu’ qu qalang baytunux ka minnaki’ qszyap na gaku’ la. ki’a hmzinas mspatul qu ngasal ru cyugal qu kyokay qu wal pt’ blan. wal si kawngat sa qutux kin_gbyan

qu qalang kasa.

minxal qu mwah saku’ mhngaw ngasal sa mqwas saku’ biru’ cyugak tay hugal. rasun saku’ tmtqinu ni lkawtas sa ini’ pstwahiq izyal squ qalang myan. tayhuk sami sa rgyax balay ka giway inbahan muhi’ naycsgi’ lga, ktan maku’ qu rihaw na rhzyal. ki’a izyan qqpul kakay maku’ kin_glabang nya’. ru zzik balay. kinruzyux na rihaw kasa ga mspatul qara’ kakay. pqutan maku’ lkwawtas maha,

“yutas, nanu’ qani hizya?” si psk’ku’ rqyas ni yutas maha,

“qani ga si baqi sa pinslama’ na unnu sa babaw na cintwan qhuniq na rinmukyok. ana kingamil ga wal naha’ ini’ thazi ru baqa ini’ klama’ lpi? ungat qu smru’ uraw lru!” izyan na ms’ang cikay kay’ nya’ la. kmal lawzi maha,

“laxi usa’ maysawbih kya. hala su’ ptgzyup bling na lama’. cila tatak la. musa’ ta tmqhuniq ” axi ta’ tqinu na’.”

'maxi sami tqinu sa mlhngan kasa ga kyalun saku' ni yutas maha,

“laqi’ , kyalaw misu’ ki. wal ta’ ktan sa babaw kinryax sawni’ lama’ kasa ga, ktay ta’ sa mspatul mzimal kawas. yasa i mnaga’ kya ga psluhi qutux rgyax kasa. ungat zyuwaw su’ ga laxi usa’ mkruzyu’ kya. ini’ baqi psluhi knwan.” yasa qu mpitu’ pgan cyugal kawas ni lkawtas la. mawpu zmagal kawas maku’ kya na’. mspatul kawas maku’ ga, wal mshriq sami qu lkawtas. mawpu qutux kawas hinqilan nya’ lga, mwah qutux qu sunu’ krahu’, sawn “Ayri” (2004.8.23). pzyux qalang wal pt’ blan ru pzyux ’tayal wal mhuqil. taqu rgyax ka minlama’ kintan myan ki lkawtas kasa ga, wal si psqap qutux rgyax. qutux giqas na hawngu’ krahu’ ka misan kinbalay ru hasisyo’ minnaki’ zik nya’. wal hawrun ru cyugal kinsat wal pt’ blun. ana qu qalang ka minnaki’ qszyap na hasisyo’ ru zyuwagun na uru glabang ga wal pstzilan na luhi. ru wal ’blun uzi mspat ngasal ru zmagal hi’ qu wal pt’ blan. kwara’

qu nnbkis ga kmal maha, “izyat sami mnita’ izyan nani kinkrahu’ na sunu’ ka wal si psqap qutux rgyax ryax myan mqyanux.”

“kwara’ qu kinbkaysan na ’Tayal ga yasa minnaki’ rgyax a-ring sraral~ sraral. izyat minshriq qzyunam krayryax. mzimu’ ru mslhbaw qu inlungan naha. misu qani lga, pzyux qu qzyunam na ’tayal qu ini’ baqi mzyup la. kru-ma’ ga shtuy na Kokubobu’. kru-ma’ ga shtuy na Rinmukyok. babaw nya’ lga shtuy na Koka’ko’eng uzi la. yasa qu wal yaqih lnglungun ni lkawtas maku’. ana squ zik hhuqil nya’ na’ ga, kyalun sami nya’ ki qbsuzyan maku’ maha, “ita’ ’tayal nanak qu mlahang qzyunam ga mtasaw kwara’ qu rgyax ru llyung. squliq qu mwah ’mapar mlahang lga mpangih qu rhzyal ru mngilis qu rgyax la? phswa’ simu mqyanux babaw nya’ la?”

qutux qutux ryax tmnga’ saku’ yulung cyux thayhway mlaka’ babaw kayal ga s’nun maku’ lkaw-

tas. ktan maku' qu rgyax ka cyux
mpangih ga, lnglungun maku' kwa-
ra' qu kay' ni lkawtas. wal ba-
lay ini' kbrus kwara' knita' nya'.

yutas, cyux su' lawkah kya
babaw kayal ga?

s'nun misu' balay la!

祖父的憂慮

祖父去世已經二十多年了，他應該在天國安息並快快樂樂地受到歷代祖先的細心照顧；在那邊一定是沒有爭戰、沒有憂慮。

祖父曾經轉述泰雅歷代祖先的遺訓：「一個人若從小就一直堅守祖先的遺命，不違背祖訓且辛勤耕作，好好照顧家庭，善待別人，與人互助，在你生命終了的時候，一定會平安的度過彩虹橋，到達靈界，祖先們會在彼端迎接你……」。

我的祖父是紋面的長者，在我的記憶裡，他是沉默寡言的長輩，一生從未穿過鞋子；不論何時、無論去哪兒，都沒穿過長褲；每天辛勤耕作，慈祥且堅定地守護傳統。

從早期日據時代的戶籍簿上所記載，祖父出生於 1897 年，正當日軍帝國剛剛統治台灣的初期。如果他還健在的話，今年應該是過 120 歲了。他的身體非常健壯，印象中

沒有生過什麼病，即使他過了 90 歲，也沒聽說過他曾經罹患感冒，也未曾聽過他咳嗽。他真的非常健壯，98 歲時，壽終正寢。

我與祖父相處了四十年，他教導我許多事情：從泰雅生活禮儀、農耕習俗、進入獵場的規範，到如何照顧家人……，連在森林中遇到危難時該如何自衛甚至如何照顧自己的健康常識，他也不忘時時叮嚀。

有一回，我的祖父帶我去森林裡採香菇，當時我大約 18 歲了；再過 13 天，我就要去參加大專聯考了。在我們出發之前，祖父跟我說：「我們去山上採香菇吧，賺取一些你去考試的盤纏。」

當時，國民黨政府已經把我們部落周邊的森林裡和距離部落較近的獵場（傳統領域）裡的樹木都已經砍伐殆盡了。我們只能到它（國民黨政府）還沒有砍伐的區域的森

林裡去了。可是，真的很遠！我們走路走了兩天才到達老祖先以前的獵場，那已經是在現今大霸尖山的後面了。只有這附近地區才有倒伏（風倒木）的會長出香菇的樹木。

我們登到半山腰且地勢較平緩的地方之後，我們就卸下揹負的物品，然後就開始搭獵寮了。我們還無法估算會在這兒待上幾天，因為，我們還必須等待適當的雨勢來到。因為要採取野生香菇，就必須趁著下大雨的時候拍打（會長香菇的）樹木，香菇才會出來。

我們搭建好獵寮之後，我就開始去準備這幾天要燒火用的木柴了；那是要烘烤香菇用的及炊事用的，所以必須堆積許多柴火。還好，這一帶最近沒有人來過，可以很容易採取到許多乾的木材，只半天的光景，我便採取了很多。

我的祖父真的很會預測天氣，我們到達目的地的當天傍晚，他就預測：「明天應該會下大雨，明早要早一點起床煮飯。」我們吃過早餐以後，就分頭去等候（大雨來時）拍打倒伏木；而且我們要各自帶便

當，如此就不至於來回獵寮吃中飯，浪費時間，便可以爭取更多的時間掌握進度，畢竟來到這兒是很遠、很不容易。

祖父的預測果然很準確，天亮之前就開始下大雨了，而且伴隨著強風，這正是適合打香菇樹的時候。我就急忙煮飯。吃完早餐後，隨即就各自裝備、帶便當，而且穿上雨衣，然後我們就分手，各自去自己的目的地拍打木頭了。我們當著大風大雨去拍打香菇樹，我片刻也沒有停歇。傍晚我回到獵寮時，祖父已經先升火煮飯（晚餐）了。我渾身濕透了，祖父告訴我：「趕緊脫下你的（濕透的）衣服，稍微擰一下，然後掛在我搭好的火堆旁的木架上，如此將會很快被烘乾。你趕緊換上乾淨的衣服吧！然後烤烤火，你才不至於感冒。」祖父真的很疼孫子。

祖父煮好了飯菜之後，我們就吃晚餐了，餐間，祖父問我：「你打的樹木很多嗎？」我回答說：「很多喔！我片刻都沒有停歇，不停的拍打；雖然風雨未曾停歇，我都未曾休息，連便當都沒吃，因為，我想

說不要錯過了這陣強風豪雨。」

「蛤~啊？」祖父非常驚訝的說：「你沒有吃午飯啊？唉！唉！你怎麼可以這樣呢？怎麼可以不吃午餐？萬一你在叢林裡餓昏了怎麼辦？我要如何才找得到你呢？即使找到你，我又能怎麼救你呢？」祖父帶著責備的口吻。我回答祖父說：「不要緊張啦，祖父，我自會掂量自己的身體；而且我是想說，萬一這個雨勢提早停歇了，就浪費了我們今天的時間了。」

祖父又說：「雖然如此，還是應該要稍微填一點肚子，總之，吃一點東西才能維持生命的需要，以後絕對不可以再如此囉！可別忘了祖父的叮嚀喔！」

雖然我們辛苦了一個白天，冒著大雨去拍打木頭，但是，我們吃過晚餐後，雨勢也停了。我們稍微休息過後，祖父就說：「我們去那邊狩獵飛鼠吧！當作我們明天的菜餚。」原來，祖父在拍打木頭完畢回程時，已經順便勘查過飛鼠的蹤跡了。「好啊！我們走。」我如此回答祖父。「我們各自攜帶手電筒喔！

槍由你來扛。」祖父交代我。我就跟隨在祖父的後面，因為只有祖父知道要往哪兒走，我不知道要往哪兒去才能獵到飛鼠。我們到達祖父曾看過飛鼠掉過食物的附近時，祖父悄悄跟我說：「不要出聲，飛鼠應該是在吃東西了，槍彈裝上膛後把槍給我。」我把子彈裝上膛後，就把槍枝給祖父了。我們往飛鼠會吃果實的樹上照射時，猛然看到有兩隻飛鼠正在專心的吃果實；飛鼠望著手電筒時，牠的眼睛呈現紅色的。祖父瞄準了飛鼠，「叭~」飛鼠應聲掉了一隻。「趕緊去拿喔！」祖父說。我用手電筒照射飛鼠落下之處，很快的，我就找到了。「是白色的飛鼠（白面鼯鼠）耶！」我對著祖父興奮地叫著。「這一帶的飛鼠都是白色的。」因為我們來到的這座山的海拔比較高，紅面的飛鼠是到不了這裡了。」祖父又說：「把飛鼠裝到揸箕裡吧！我們休息一下，順便等待被嚇跑的另外那一隻，牠肚子餓了，就一定會回來。」我把飛鼠裝進揸箕裡之後，我就靠著檜木的根部休息一下；而祖父則是在更換槍彈。

我不知道休息了多久，忽然間

「叭~」祖父又開槍了!我被槍聲嚇醒了,「你射中了嗎?」我問祖父。「牠掉下去了,你快去找吧!」祖父吩咐我。我把手電筒打開,然後去尋找祖父打落的飛鼠。原來祖父打下來的這一隻飛鼠,還沒有斷氣,牠正在一跛一跛地走路;原來是射到牠的手部,而且牠正想往樹上爬,我一個箭步抓住牠,並將牠提起來,那隻飛鼠真的很大。「走吧!我們回獵寮吧!」祖父說。我隨即跟祖父說:「我們要回去囉?我們不再多射幾隻嗎?」祖父告訴我說:「我們不能貪得祖靈的賞賜,我們已經得到了兩隻,夠了!我們有佐餐的菜餚,有湯可以喝就已經非常好了。不論任何東西都不可以貪得無厭。如果你把牠們都打光了,那麼,下一次你來時,你還能有可以佐餐的食材嗎?不論何時、不論是果實、不論是任何野生動物都要留一些,不可以取光光,要記得留一些給後來的人。」

我思索著祖父的訓誨,深深地烙印在我腦海裡。祖父說的非常有道理,「不論任何東西,我們都不可以貪多,要留一些給後來的人。」即使是到現在,我都一直沒有忘記

祖父的這一席話。

我們到了獵寮之後,祖父交代我:「把飛鼠的毛燒了吧!」解剖之後我們把牠的內臟吃了,用來爽爽口。

我生了火,等火勢旺了,我就燒了飛鼠的毛,燒完而且剖開之後,就先把牠的內臟取出來、切好,並灑上一些鹽巴之後就拿給祖父;他吃了兩口我切過的飛鼠腸子之後就說:「嗯~飛鼠的腸子(內臟)真是很爽口的好東西,吃了就覺得渾身舒暢;給,給你吧!你好不容易跟隨祖父到這裡來。」飛鼠的內臟真的很爽口!祖父又說:「你知道嗎?飛鼠的內臟對我們的腸胃很有幫助,而且很給力喔!因為牠不會下到地上,牠都是吃高貴的樹上乾淨的果實及葉子;那些東西進到牠的腸胃裡經過消化後,就好比是提煉過的中藥一般了,我們吃了以後當然可以健身了。你看看祖父我,你就可以知道,我雖然已經七十多歲了,卻不太會隨便生病,就是因為常吃飛鼠的內臟。」原來如此,我真的從來沒看過祖父生病,即使是感冒,我都未曾看過祖父罹患過。

我們在叢林裡四天之後，祖父說：「我們去巡視一下我們拍打過的木頭吧！看看有沒有香菇長出來？看看還要幾天才可以採收？」隨後祖父說：「要當心喔！一定要佩刀，因為黑熊很喜歡吃香菇，萬一你和熊不幸相遇，你要趕緊拔刀，牠只要聽到金屬的摩擦聲，牠就會逃跑，因為牠會覺得很刺耳，你可別忘了喔！」

我們分手之後，就各自去巡視我們拍打過的香菇樹。哇！長了好多好多的香菇，真的長好多！所有我拍打過的樹都長滿了香菇，真的看了好開心。我巡視完了以後，一路帶著微笑回到獵寮。「怎麼樣呢？你拍打的結果如何？」祖父問我。我略帶玩笑地開心說：「我們可能會來不及採收耶！實在是長的太多了！」「我巡視的情形也是一樣喔！」祖父也興奮的說。「三天後我們就可以陸續採收了；可是，我們採集的木柴可能會不夠用，我們必須還要再多採一些。」我們又利用兩天的時間去採集柴火，並圍了四圈要烘烤香菇的圍圈，而且我們也把各圈要用的柴火搬送各圈裡面去，才不至於到時太忙亂。

到了祖父預測開始採收的日子，我們一大清早就吃了早餐，然後就各自去採收香菇了。我預測我要採收的區域可能要搬運五趟（五簍），至於祖父的部分會有多少的量，我就無從知道了，因為我並沒有去巡視過。我片刻都沒有休息，一直盡力的採，我是想，如果我採的太慢的話，今天會採收不完。我就一直採，不停的採。我把採收過的香菇先堆在一處，等全部採完了以後，再陸續的搬運到獵寮去。

我搬運的時候，把簍子塞得滿滿的，用意是希望能夠很快搬完。還好，我開闢的道路沒有太陡峭的，大部份是緩坡路。但是，實在很沉重，因為香菇是濕的，好在我的身體還算很健壯。當我快要到獵寮的時候，我聽到了「吧啦嗑（plak）！吧啦嗑（plak）！」的聲音，好似在折樹枝的聲音，我就先把揹負著滿滿香菇的揹簍卸下來，然後仔細地聽。那個「吧啦嗑（plak）！吧啦嗑（plak）！」好似折樹枝的聲音一直不曾間斷，但就是看不到聲源。我就大聲地呼喊：「你是誰？你是人嗎？」當我稍微再往前移動腳步時，猛然看到一頭母熊很快速的

從樹上爬下來，牠的兩隻幼熊就在那棵樹的樹下；原來那頭母熊是為了餵食牠的幼熊而爬上樹去折斷那結果子的樹枝，要餵食牠的幼熊。此時，牠是聞到了我的味道，所以急忙爬下樹來，就要朝著我衝撞了。我趕緊轉身就往上坡處跑；那熊跑的速度非常快，幾乎就要追上我了，我死命的奔跑……。瞬間，我的腦海裡浮現出祖父曾經告知我的警語：「拔出刀子……」，於是我停下來並且拔出刀子，不停的來回摩擦著「《一!《一!」的金屬摩擦聲，當下那隻熊迅速的轉身拔腿就跑，也許是牠覺得那刀子的聲音令牠刺耳。「呼!」，我鬆了一口氣，心想：「好在是祖父教導的非常正確，我險些被牠吃掉了。」我回頭跟隨了一段我與那隻熊剛才互相追逐的路線，而且不斷地來回摩擦刀子，發出「《一!《一!」的聲音，使得那帶著兩隻小熊的母熊能夠逃得更遠，我如此思索著。

我確信牠們已經走遠了以後，我就回頭去揹著我剛才卸下的香菇，當我回到獵寮時，更慘的事情發生了，眼看著獵寮被熊摧毀了，就連我們的存糧、煮飯菜的

鍋子……，所有的飯菜都被吃光或摧毀了！「哇！我們該怎麼辦？未來的三、四天我們要吃什麼了？」我如此自忖著。過了沒多久，祖父也到了，我把剛才遇到黑熊的事敘述給祖父聽；然後告訴他：「黑熊把我們的存糧都吃光了！並且把獵寮都摧毀了，我們怎麼辦？我們要吃什麼了？」祖父悠悠地回應我說：「沒關係，你活著就好，至於食物，那是可以取得的。」

真的，只要我們一息尚存，總是可以找到食物的。

如果不是祖父適時地教導我如何防衛，驅趕黑熊，我早已被牠吃掉了！

我開始有記憶的時候，大約是五歲，當時祖父的年紀已經超過六十歲了。記憶中第一個印象是：在一個寒流來襲的冬天，飄著細雨且濃霧瀰漫，那天非常寒冷。我們在烤火屋烤火，我坐在祖父身旁，用手在火堆邊取暖。祖父準備要編織背簍，他正在削藤皮，同時他也在為我烤芋頭。他一面削藤皮，一面不停地翻轉他為我烤的芋頭。祖母

和母親在我們旁邊舂著全家人晚餐要吃的小米。有的時候，祖父會叮嚀我把削藤皮的碎屑撿起來丟進火堆裡燒掉；有的時候，他會唱歌給我聽，但我當時年紀太小，聽不懂歌詞的涵義；有的時候，他會暫時放下藤編的工作，推推柴火，把我抱在懷裡，拿起烤好的芋頭，然後剝皮餵我吃。烤熟的芋頭真的很好吃，特別是趁熱且還在冒蒸氣時，窩在祖父的懷裡，那真是溫暖直到腸胃裡，心情特別舒暢。即使事隔將近六十年的今天，我依然非常懷念。祖父非常疼愛我，爸爸媽媽讓哥哥姊姊們到平地求學，但祖父卻堅持把我留在山上部落附近的小學就讀。

我剛入小學時，祖父親自送我去學校。從我們家到學校路程步行約兩小時，有點遠。要入學的當天，凌晨公雞第二次啼叫時（大約凌晨三點鐘），祖父就叫醒祖母了。我聽到他對祖母說：

「趕快為要去上學的 Buya' 準備早餐吧！不吃飯怎麼可以！」他就先去祖母要煮飯的爐灶邊起火後，就去磨刀了。

「你不是送孫子去學校嗎？為何要佩刀？」

「唉呀！妳怎麼知道一路上會有什麼遭遇？」祖父如此說。

他從以前就習慣佩刀，因為以前行走在路上常會遇到敵人，也曾經歷過獵人頭的年代；再說，一路上說不定還會碰到野獸或毒蛇，所以他不論去哪裏，只要一出家門就一定會佩刀。所有的泰雅男性都是如此，而且一定會背網袋。

他送我去學校時一直牽著我的手不放，擔心我跌倒。一路上告誡我：去了學校一定要好好學習，成績不要輸人，乖乖聽老師的話，不要調皮；放學以後不要在路上逗留，趕快回家；你放假的時候，我們就去山上設陷阱，我們才有食物，而且還可以讓你媽媽帶去給在平地念書的哥哥姊姊們品嚐，他們很可憐，不能常常吃到野味。祖父真的很疼孩子，所以，學校放寒假、暑假的時候他會帶我去打獵，設各式各樣的陷阱；甚至偶爾周末午後，他會事先準備好獵具並將獵狗圍好等我放學回家。等我到家時，他會

催促我說：

「趕快吃飯，吃飽飯後我們要去打獵。」我吃飽以後，我們就出發了。我們會到部落附近的山區，他會讓我牽著獵狗，走在平緩的路時，他會要我扛槍訓練我。

每一次我們要上山之前，他都會先跟祖母、父親、母親及叔叔們mphaw（泰雅族以酒水互敬和解及祈福的儀式），唯有家人彼此之間沒有恩怨嫌隙時，上山打獵才會順利，這是泰雅族的傳統習俗。

當我們進入獵場時，他就會告訴我：

「孩子，坐下來，我們先跟天神祈求，讓祂賜福給我們，因為所有的獵場、野生動物以及世上一切的東西，都是上天所賜予的……」祈福完畢後，他也會告誡我：

「無論何時，當我們進入獵場之後千萬不可嘻笑喔！要保持安靜，不可隨便放屁、不可任意咳嗽、不可喊叫、不可攀折樹木；就算我們有獵到或捕捉到獵物，也不可得得意忘形，這是進入獵場的規範。」

早年的群山叢林是非常的茂盛，所有的傳統領域都充滿了高大的樹木，如殼斗科、櫟木、樟樹、烏心石和松樹及檜木……，地表都非常地穩固，即使強烈颱風或地震來襲，也不會輕易崩坍；任何時候，每一條山谷都不會乾涸，河流的水質都非常豐沛清澈，不論走到哪裏，都不耽心飲用水的問題。因為食物充足，所以野生動物種類繁多，而且有廣闊的地方可以奔馳。蕨類植物、菇菌類及木耳也很多，無論何時我們進入森林都不需為食物擔心。

有一回，我們在焚燒完新開墾，預備要播種小米的地之後，我們去當今的觀霧後面巡查獵物的陷阱，那一次的收穫比往常多一點，我們揹負的獵物很重，我們爬到山頂時就停下來休息。遠眺群山的山形及森林是多麼的美麗，鳥兒們輪番地在我們身旁唱歌、跳躍及飛翔。我們卸下揹負的重物，坐在一棵枯倒的木頭上。

「哇～好舒服喔！」祖父喘了滿足的一口氣，然後說著：

「暫時卸下一段時間辛苦的農事工作之後出來到祖先留下的獵場，舒活一下筋骨是多麼地開心；又可以忘卻工作的辛勞；像這樣遠眺美麗的青山、白雲和清澈的河水，心情特別的輕鬆愉快。」

那個時候我大約九歲了，祖父早已為我製作好小刀和編織網袋以及背負工具材料與獵獲物用的揹籃。他的手伸進我的揹籃裏，拿出我當天天亮前，要離開獵寮時所烤好的甘藷，要當作路上點心用的。他也把用米飯醃製好裝在竹筒裡的肉拿出來，那是昨天晚上吃剩的飛鼠肉和松鼠肉。

「讓我們簡單填一下肚子吧！」祖父說。

那個年代，正逢從中國戰敗逃難來到台灣的國民黨政府大肆砍伐台灣全島的樹木的時期。能夠開闢道路的，就有大型堆土機毫不留情地開山挖路，造成許多地表的崩坍及多處山林的創傷。堆土機無法到達、無法開路的地方，就架設索道，開闢台車軌道；所有高大挺拔的檫木、殼斗科樹木、樟樹、烏心

石、牛樟、松樹和檜木等珍貴的樹木都被他們在大約前後三十年的時間裡摧毀；因為當時的他們一心只想要「反攻大陸」。

正當那天我們在山頂小歇吃甘藷時，伐木工人們正在我們休息處的下方、河流的上方砍伐樹木，鏈鋸的聲音非常大聲，被砍倒的樹木發出「吧啦嗑（plak）！吧啦嗑（plak）！」的聲音，一聽就知道是被砍的樹木壓斷了許多它周邊的樹木，聽起來非常的刺耳，不論從近處或遠處，望著砍伐跡地，不禁悲從中來，就像是美麗的青山被剝了一層皮。祖父放下了他還沒吃完的甘藷，想必他非常的傷心難過！

他告訴我：「你等著看我們的土地，你在世應該還有很長的時間，你一定會親眼目睹我現在的預測。」他點燃了菸斗又繼續說：

「你等著看吧！從大海的那一邊過來的這些人（指的是國民黨政府）如此肆無忌憚地砍伐森林及為了採運木頭而任意開山挖路，不需要太久，隨便一個颱風和豪雨一來，大部份的山都會崩坍然後造成

土石流來淹沒我們了！」

他抽了幾口菸之後又說：

「可惜了那些長得又高大又挺拔的樹木和檜木，歷代祖先如此的珍惜它們，卻被砍得精光，那些野生動物及鳥兒們要去哪裡了？我們還能給後代子孫留下什麼？冬天乾旱季節的時候，所有的山谷都會乾涸而且民生用水也將會成問題！」

祖父的話一語成讖，果然，不到兩年，來了一個很強烈的颱風叫「葛樂禮（1963年9月12日）」，下了三天三夜的豪大雨，我們卻沒辦法上學。颱風過境而且雨勢停歇後，我和兄弟姐妹們去上學時，看到道路及青山到處崩塌，滿目瘡痍。我們到了學校之後才知道，學校對面的部落已經被這次的災害沖毀了，約超過四十間房屋及三間教堂被淹沒，一夕之間整個部落都被吞噬了。

有一回我放假回來，當時我已到外地念中學了，祖父帶我去距離部落不算遠的地方採野菇。我們爬到一座滿是柳杉的更新造林地的山脊時，我看到地上有一條裂縫，大

約有我的腳掌那麼寬，很深，長度大約是四十步的距離。我問祖父說：「祖父，這是什麼？」

祖父皺著眉頭說：

「這個一定是林務局砍伐原生林木之後連根也被掘出之後，接二連三的颱風豪雨、地震所造成的，土壤失去了能固著的樹根，怎麼不會出現裂縫呢？」他的口氣是憤怒的。他又繼續說：

「不要太靠近它，小心掉進裂縫裏，我們趕快回到獵寮吧！我們還要去找烤香菇要用的柴火呢！」

我們晚上在烤香菇的時候，祖父告訴我說：

「孩子，我告訴你，我們今天下午看到的那個裂縫啊，我估計大約四、五十年，也許要不了那麼久，那座山就會崩塌了，你若沒有特別的事就不要去那邊逗留，因為算不準它什麼時候會崩塌。」當時祖父是七十三歲，我當時才十五歲；我四十歲時祖父離開了我們，他死後十一年來了一場強烈颱風叫「艾莉（2004年8月23日）」，本鄉有

很多部落被淹沒，也造成許多人被活埋。而當年我和祖父曾經看到裂縫的那座山，整座山都崩坍了。它下方的一座新建的、很漂亮的大橋和一間派出所及三位員警被土石流淹沒及掩埋；連派出所對面的部落，雖然隔著寬闊的山谷，也被萬馬奔騰般的土石流吞噬了，總共八間民宅及五位族人被土石流淹沒，所有的長輩都感嘆地說：

「活了這麼久，從來不曾見過如此嚴重到整座山都崩坍的災難！」

泰雅族歷代祖先的生活都是在山林裏，未曾離開獵場，他們過得自由自在。而如今，許多的傳統領域被禁止進入了，有的是國防部禁止、有的是林務局禁止，後來又有國家公園的限制。那些都是祖父最痛心的，即使在他臨終之前，他還跟我和哥哥講說：

「我們泰雅族自己管理傳統領域的時候，青山常綠、河水常流；為什麼別人來殖民統治之後土地受傷了，青山哭泣了？你們將來該怎麼辦啊……」

每一次仰望天上的白雲緩緩地飄過，就會勾起我對祖父的思念；看到滿目瘡痍的山，我就會想起祖父說過的話，而且，他的預言統統都應驗了。

我的祖父啊！你在天上過的幸福吧？

我非常想念您！

評審心得

kinbaytnuxan na kay ga, siki skahul sa biru' miru' ru phtuw ga, maki' qu cinunan na biru' nya'. biru' bniru' qani ga, kya qu tuqi kay kkayal nya', blaq qu biru' binrwun nya' ru maki' qu cinkran biru' nya' uzi. inblayqun lmpuw ga, yan na wal su' nya' hhluyan. yan mnwah squ qqnxan na kinraral. kwara' kin' uy kin' buk na kinbkaysan ta' yan nyux si kaki' sa rwaziq balay. biru' qani uzi ga, nyux pcbag sa kinbaqan na Tayal. minha nanu'

mhang rgyax lhlahuy, ru kin-hriqun nha' mita' kwara' babaw cinwan ru mmqyanux. biru' qani nyux kmayal mha, iyat ita' ssquliq qu pcinbung sa rrhzyal, rrhzyal qu pcinbung sa ita' ssquliq.

baqun mha lluhay kmayal kay na Tayal qu mniru' biru' qani hya'. ana kya cikay qu inzhuan nya' ga, ini' pskyut squ hhzyuci' biru' binrwan nya' qani.

錢玉章 Pawang Iban

新竹縣五峰鄉花園國民小學教師

語言之美須透過筆墨的潤飾才能襯托出文學的靈魂價值。本篇文章皆具備語言、書寫、文學之良好條件。細細品味本篇文章，思緒彷彿被拉回到以前的年代，浮現出許多我們泰雅族曾經走過的那段悲歡歲月。本文也道出泰雅族人守護山林的智慧法則，尊

重大地，尊重生命。也提醒我們人類，並非人擁有土地，而是土地擁有人的生活思維。

筆者的泰雅語構詞及語用技巧很精煉，雖出現些許標記上之缺漏，仍然瑕不掩瑜。